
Titel	de
Tema:	Hverdag, relationer, ensomhed, kommunikation
Fag:	Dansk A
Målgruppe:	Gymnasiale ungdomsuddannelser, VUC

Data om læremidlet:
E-bog: Helle Helle: de, Rosinante 2018

Ideer til virtuel undervisning

Vejledningen lægger op til, at eleverne arbejder med litterær analyse og får en god indsigt i minimalisme og receptionsæstetik.

Undervisningen er tilrettelagt til virtuel undervisning med fokus på struktur og relationer. Forløbet varer 9 lektioner à 45 minutter.

Fagligt mål

Analysere, fortolke og perspektivere fiktive tekster

Lærerens forberedelse

Lån e-bogen "de" i klassesæt til eleverne ([https://ucc.dk/sites/default/files/e-boeger - kom godt i gang - pdf.pdf](https://ucc.dk/sites/default/files/e-boeger-kom-godt-i-gang-pdf.pdf))

Lav en lærerens liste med alle elevernes navne. Her bogfører læreren, hvilke elever man har hørt i timerne. Ingen må gå under radaren.

På lectio og mundtligt i første time introducer læreren eleverne for formålet med at læse "de": Opfylder læreplanens krav om værk fra seneste fem år, træner dem i det faglige mål "Analyse, fortolkning og perspektivering", lære dem om minimalisme – og dermed at læse på, mellem og bag linjerne. Den sidste evne er i høj grad anvendelig i flere former for kommunikation.

Skriv plan for timerne med cirkaangivelse af tider, så at eleverne ved, hvad de skal gøre hvornår.

1. 30 minutter i grupper om minimalisme
2. 10 minutter med opsamling på spørgsmål
3. Brain brake
4. 5 minutter med højtlesning af første kapitel og introduktion af opgaven
5. 20 minutters gruppearbejde om at udfylde tomme pladser

6. Pause
7. 10 min: Elever fremlægger mulige svar på skift, og sammen etableres en forforståelse af teksten.
8. Læs Litteratursidens introduktion og fordele læsefokus
<https://litteratursiden.dk/anmeldelser/de-af-helle-helle>)

Selve undervisningen

Strukturen for en synkron time i det virtuelle kan med fordel afspejle en almindelig time, så eleverne er med på, hvad der skal ske. Start op på webcam, så eleverne kan se, at du er på, og byd dem velkommen efterhånden, som de logger på. Skab også nærvær ved at sende et billede af en klokke, når timen starter, en kaffekop, når der er pause osv. Bed eleverne om at slå kameraet til, så at de kan se hinanden, eller bed eleverne om at sende et sjovt billede, som afspejler dem selv eller deres dag. På den måde kan læreren se, hvem der er til stede i videokonferencen, og hvem som er fraværende.

Gennemgå kort strukturen for timen, og send hurtigt eleverne ud i grupper, da det er svært at holde fokus, når mange er i det samme virtuelle rum. Kom med det samme rundt i grupperummene, så eleverne kan mærke, at du er med dem. Husk at angive, hvornår eleverne skal være tilbage i det fælles virtuelle rum.

[Vejledning til virtuel undervisning med Microsoft Teams](#) (Sidsel Visti Nonnemann/IT Center Fyn)

[Gruppearbejde i kanaler i Teams](#) (Sidsel Visti Nonnemann/IT Center Fyn)

Gruppeopgave om minimalisme

Se Søren Vrist Christensens film om "[Minimalisme og Helle Helle - dansk litteratur](#)"

Hvad siger han om

1. Skrivestil?
2. Emner/temaer?
3. Fortælleren?
4. Komposition?
5. Isbjergsteknikken?
6. Helle Helles skrivestil?

Dernæst arbejder eleverne med værket (jævnfør timeplan)

Spørgsmål til første kapitel

Kapitel 1: Minimalisme arbejder med reduktion, så læseren kommer på arbejde med at fylde de tomme huller.

1. Læs kapitlet og lav en liste over de oplysninger, vi mangler. Hvad signalerer fx de indledende ord "Senere går hun over markerne med et blomkålshovede"?
2. Prøv at udfylde de tomme pladser i teksten. Skriv svarene på en [padlet](#).

Anden undervisningstime

Læs denne tekst med delt skærm

Om romanen

Lise Vandborg skriver på Litteratursiden: "Romanen foregår angiveligt i Rødby og fortælles af datteren gennem 51 korte kapitler og udstrækker sig over et års tid. Bortset fra replikkerne er romanen skrevet i nutid. Den rene nutid udsætter på sin vis den død, der er i vente. Der er noget på spil med et før og efter datterens viden om sygdommen, nærmest et syndefald. De mange æbler, som hun spiser i løbet af bogen, kan derfor pege på den uskyld, hun mister da hendes mor bliver syg.

Både datteren og hendes mor er navnløse, og det gør, at de af og til flyder sammen i skriften, og man kan blive i tvivl, om der refereres til mor eller datter. Den beskedne titel 'de' henviser til de to, en enhed som er, men som også skal forsvinde. Samtidig henviser titlen 'de' også til alle de andre i byen. Venner, kærester, fester og gymnasiet beskrives konkret og detaljeret, som Helle Helle kan, så vi kan se det for os. Der er også vældig meget mad i bogen, og maden peger i den grad på starten af 80'erne, hvor romanen finder sted.

Forholdet mellem mor og datter er varmt og omsorgsfuldt, men også skrøbeligt i sin udsathed, og netop det taler de ikke om. I de rammende replikker toner det usagte mellem moderen og datteren frem. Helle Helle er ligesom tidligere i forfatterskabet en mester i at skrive replikker, så man kan høre det, der netop ikke bliver sagt, og hvordan personerne taler forbi hinanden. Det er et kærligt portræt af en mor, som taler om kaffe, mad og daglige gøremål i stedet for at tale om sorg og sygdom:

På tredjedagen slår et duepar sig ned oppe på taget() Da hendes mor kommer hjem fra forretningen, ligger hun under den uldne plaid og sitrer. Hun ser tennis

uden lyd, hendes mor ordrer vindueskarmen: Nej, hvor de kurrer deroppe. Er der kaffe? Siger hun."

Den rene nutid henviser også til skriften som fiktion, når det om spisebordet hedder *"de flytter det i forgårs"*. Fiktionen markeres også af bogens egen cirkelbevægelse: På sidste side mangler datteren et blomkål til sin gratin. En ven *"tilbyder at stikke forbi med det, men hun ryster på hovedet: Ellers tak, jeg går bare over markerne"*. Og det peger direkte på bogens første linjer: *"Senere går hun over markerne med et blomkålshoved. Farvel til de kinasko. Alle veje fører til veje."* På den måde starter romanen, hvor den slutter, og henviser måske også til, at datteren er i færd med at skrive en bog om sit liv. Og som læser må man bare læse bogen igen!"

(<https://litteratursiden.dk/anmeldelser/de-af-helle-helle>)

Der samles op på læsningen ved at eleverne fordeles i 12 grupper med seks forskellige læsefoki

- 1) Valg af titel: "de"
- 2) Skrevet i nutid
- 3) Relationen mor-datter
- 4) Tidsbillede fra 80erne
- 5) Komposition
- 6) Syndefald, æblet som motiv

Lektie til næste gang er at læse mindst 30 minutter med særligt læsefokus

Lærer laver fælles dokument, hvor eleverne kan skrive stikord ind- [Google Docs \(tekstbehandling og samskrivning\)](#)

Tredje undervisningstime

20 minutter: Efter fælles intro og venlige hilsner arbejder eleverne sammen i 12 break out rooms, hvor de bearbejder deres læsefokus. Lærer går på besøg hos et par stykker.

Fælles 5 minutter: Én gruppe fremlægger, hvad de er nået frem til.

Fælles 5 minutter med højtlesning og introduktion af opgave om personkarakteristik med udgangspunkt i kapitel 2.

Kapitel 2: Selv om kapitlet er kort, kan man efter læsning sige en del om moderen – her med udgangspunkt i hendes relationer:

- *Hendes egenrelation- hvordan har hun det med sig selv? Selvværd og selvtillid?*
- *Primære relationer, som hun føler en særlig tilknytning til? Hvordan er forholdet her?*
- *Sekundære relationer, som hun ikke føler så nær tilknytning til?*
- *Objektrelationer til særlige steder og særlige ting?*

10 minutter: Eleverne arbejder i grupper om opgaven

Fælles 5 minutter: Lærer hører svar fra fire elever

Pause

Fjerde undervisningstime

Fælles intro af nedenstående opgave:

Læs kapitel 3 med fokus på fortæller

1. *Find indre syn, dækket direkte tale og evt. fortællerkommentarer. Overvej virkning*
2. *Se på fremstillingsformerne: Hvor er der beskrivelse, beretning, kommentar, dialog, refleksion? Overvej virkning*
3. *Hvilken opfattelse af den unge pige får vi i dette kapitel?*

Efter 15 minutter samarbejder grupperne med hinanden: Gruppe 1 går til grupperum 2, Gruppe 3 til grupperum 4, osv.

5 minutters kvalificering af svarene. Lærer lytter med hos et par grupper

Fælles 10 minutter om fortælletype, fortælleposition.

Lærer giver studiespørgsmål: Hvordan stemmer disse iagttagelser om fortæller overens med "minimalisme"? Eleverne får 5 minutter til at finde et svar.

Lektie: Læs yderligere 30 minutter med læsefokus fra anden undervisningsgang, og udfyld stikord på klassens fælles dokument om romanen fra samme time.

Femte undervisningsgang

Fælles intro til individuel mundtlig opgave – en opgave, der varer 20 minutter: Opgaven går ud på, at eleverne hver for sig fortæller om overvejelser omkring svaret på deres læsefokus på en lydfil på 3 minutter. Lærer vejleder

Pause med brain brake – det kan en ganske simpel én, hvor eleverne skal rejse sig op og strække hænderne så højt mod loftet, de bare kan. Derefter skal de klappe deres fødder, gå rundt om stolen og sætte sig igen.

10 minutter: I grupperne lytter de til hinandens lydfiler og giver feedforward. (En nem måde at dele på er, at eleverne uploader på lectio under elev-feedback – og læreren skal krydse af, at materialet kan ses af alle). Lærer lytter med hos et par stykker.

Fælles introduktion til følgende individuelle opgave, som eleverne arbejder med timen ud

Privat og alment – ud fra fx kapitel 4

- *Den måde, vi udfylder tekstens tomme pladser på, trækker på vores eget liv og egne oplevelser. Men hvor går grænsen for, hvad vi kan tilskrive en tekst af betydning?*
- *Prøv at formulere en udfyldning af en tom plads i teksten med en betydning, som er privat. Der findes altså kun denne ene læser, som tilskriver teksten netop denne betydning.*
- *Udfyld en tom plads med en almen viden/følelse/betragtning, som de fleste kan genkende.*

Lærer vejleder udvalgte elever ved at ringe dem op i videokonferencen.

Sjette undervisningsgang

Fælles opsamling af opgaven om privat og alment

Introduktion til nedenstående gruppeopgave, som de arbejder med 30 minutter i denne time og 15 minutter i næste. Læreren læser kapitel 3 højt og informerer grupperne om, at han/hun besøger grupperne undervejs.

Der er krav til både indhold og form: eleverne skal lave en avatar, der fremlægger deres svar.

[Vis vejledningen.](#)

Gruppeopgave om læsemåder og receptionsæstetik

Kapitel 3

1. *Prøv at læse kapitlet som en naturvidenskabsmand, der er interesseret i virkningen af indtagelse af alkohol. Hvad ville han sige om de unge pigers reaktioner?*

2. Læs kapitlet som humorekspert: Hvilke virkemidler tages i brug for at opnår en humoristisk effekt hos læseren?
3. Læs nedenstående tekst om receptionsæstetik og forhold dig til, i hvor høj grad du selv under læsningen har udfyldt de tomme pladser med henholdsvis private, personlige og almene erfaringer.

”Receptionsæstetikere såsom Wolfgang Iser (f. 1926) mener, at der findes et objektivt tekstkorpus, som i læserens møde med teksten forandres. Der sker en transaktion, hvor teksten overføres fra et format til et andet. I denne læsende proces udfylder læseren tekstens huller, de såkaldte tomme pladser.

Alle de ting, der er abstrakte, upræcise, uomtalte i en tekst, medskaber læseren selv undervejs i læsningen, og derfor udgør en tekstfortolkning et møde mellem to bevidstheder: forfatterens og læserens.

Forfatteren leverer teksten, som læseren konkretiserer ved at udfylde dens huller og give det ubestemte i teksten bestemmelse. Derved gør læseren teksten til sin. Det er derfor, at vi ofte bliver skuffede, når vi ser en filmatisering af en bog, vi har læst. Filminstruktøren har udfyldt alle de tomme huller ved at udvælge locations, lave kulisser og ved at caste skuespillere til opgaven. ”

Kilde: <https://litteraturensveje.systeme.dk/index.php?id=328>

Syvende undervisningsgang

Eleverne arbejder videre med opgaven fra sidste gang. De får 15 min til at forberede deres lydfil: Eleverne skal fremlægge ved at lave en voki som naturvidenskabsmand og som humorekspert ([Voki \(lav avatar og indtal hvad den skal sige\)](#))

15 minutter: Elevgrupperne fremlægger for hinanden (Gruppe 1 fremlægger for gruppe 2, osv) og får feed forward. Lærer lytter med hist og pist.

Læs opgavetekst og kapitel 5 højt for eleverne.

Eleverne får 5 minutters tænketid – lærer vælger et par elever, som svarer.

Undrespørgsmål

Hvilke undrespørgsmål kan man stille til kapitel 5?

”En litteraturforsker har udtrykt på den måde, at der ”ikke findes tekster, kun læsere”. Tankegangen er, at enhver litterær tekst skabes på ny, hver gang en læser læser den. I sin mest radikale forståelse betyder det at ingen fortolkning kan være forkert, men i praksis er der ikke fuldstændig frit slag, alle fortolkninger er ikke lige gode. På samme måde som en reklamekampagne har sin målgruppe, vil en tekst også have en intenderet læser, som man vil kunne

finde spor af i teksten, og fortolkningen skal være i overensstemmelse med denne implicitte modtager.

Den receptionsæstetiske metode tager udgangspunkt i vores undren. Hvor i teksten kan vi stille kvalificerede undrespørgsmål?"

Kilde: <https://sites.google.com/site/3c14dansk/home/metode-i-dansk>

Lektie: Eleverne læser romanen færdig

Ottende undervisningsgang

30 minutter: Lad eleverne vælge 10 sider af romanen. Nu skal de præsentere teksten (på en lydfil) som til eksamen på max 5-7 minutter. Læreren vejleder eleverne.

15 minutter: 2 og 2 lytter de til hinandens lydfiler og giver feedforward. Lærer lytter med hos et par stykker.

Evt. opfordres nogle elever til at dele deres filer på elev-feedback på lectio eller anden platform, så alle kan høre nogle særligt gode præsentationer.

Lektie: At skimme om impressionistisk skrivestil, fx fra denne side:

<https://dansksiderne.dk/index.php?id=3450>

Afsluttende time

Minimalisme og impressionisme

Fælles: Gense evt. Søren Vrist Christensens film om "Minimalisme og Helle Helle - dansk litteratur": <https://www.youtube.com/watch?v=P-zosnKjMUo>

Fordel et punkt til hver elev - Individuel opgave på 7 minutter

Argumentér (med eksempler) for, at romanen "de" er minimalistisk.

1. *Skrivestil*
2. *Emner/temaer*
3. *Fortælleren*
4. *Komposition*
5. *Isbjergsteknikken*

Træk derefter lod, så én elev fra hver kategori fremlægger sine eksempler fra romanen, der viser, den er minimalistisk. De andre elever med samme opgave vurderer, om eksemplerne er illustrative og velvalgte.

Fælles introduktion til nedenstående gruppeopgave

Hvilke fællestræk er der mellem minimalisme med impressionisme?

Opsamling og afslutning

Supplerende materialer

”de” kan perspektiveres til følgende materialer:

- *”Små historier” og ”Små historier 2” af Peter Adolphsen*
<http://ucc.mitcfu.dk/CFUEBOG1066351>
- *Andre værker af Helle Helle, tv-udsendelser med Helle Helle. Se denne huskeseddel: <http://mitCFU.dk/lnky74a>*
- *Værker af Herman Bang. Se denne huskeseddel: <http://mitCFU.dk/lnky748>*